ПОЈЕДИНИ БРОЈ 50 ПАРА.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и празника. Претплата је 400 К на год., 200 К на пола године, а 100 К на четврт год. Претплатити се може бар на четврт године.

Издавалац „Застава“ д. друштво.

ЗАСТАВА

ОРГАН РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Поштарина плаћена у готовом.

Рукописи се шаљу на уредништво „Заставе“: Нови Сад, Ћурчијска ул. бр. 16., а претплата на администрацију „Заставе“ Нови Сад, Лазарева улица бр. 14. Рукописи се не враћају.

Издавалац „Застава“ д. друштво.

Број 10. Нови Сад, у петак 14. јануара 1921. Година LII.

Политички положај.

— Долазак Корошецоваца. — Условна оставка Стојана М. Протића. — Држање муслимана, једног дела комуниста и сељачке странке. — Нацрт Устава. — Свечано отварање Конституанте престоном беседом. —

(Телефонски извештај „Застави“).

Београд, 13. јануара.

Већина посланика из Југословенског клуба (странке дра Антуна Корошца) стигла је јуче у Београд те ће положити заклетву, са којом су до сада оклевали стављајући се на неко автономистичко становиште. Ова одлука Корошецоваца примљена је симпатично у свима политичким круговима, који желе да што пре дођемо до Устава.

Много се говори о условној оставци г. Стојана М. *Протића*, првака радикалне странке, на оба посланичка мандата, која је добио од народа. Г. Протић захтева, с обзиром на Хрвате, неке измене у нацрту Устава те ако се ове не усвоје, он остаје при оставци.

Са муслиманима, од којих је већина јуче стигла у Београд, воде се преговори, да уђу у владу. Они још нису донели коначну одлуку, јер нису сви на окупу. Министар-председник г. Пашић понудио је и сељачкој странци, да ступи у кабинет. Председник земљорадничког посланичког клуба г. *Лазић* је изјавио, да ће то саопштити клубу. Земљорадничка странка ће помагати владу у питању новог Устава и основних закона за уређење државе. Пашић је умолио Лазића, да то изјави и у парламенту. За време јучерашње седнице Конституанте је др. Трумбић пришао посланицима српских сељака и живо разговарао с њима. Комунисти почињу да се колебају. Један део њих, видевши да је пропала терористичка акција комуниста, која им је препоручена из црвене Москве, хоће да промене тактику: да положе заклетву, да вуку посланичке дневнице (које плаћа „буржујски“ народ), али да у Конституанти воде т. зв. техничку опструкцију т. ј. да праве у седницама неред, како би на тај начин осујетили донашање Устава и уређење државе. Ни та им ујдурма неће успети.

У нацрт Устава унесене су неке промене, које је и влада усвојила. Нацрт је штампан и раздат посланицима. Измене су ово:

Кад краљ нема мушког потомства, он ће одредити себи наследника из побочне линије с пристанком парламента. За то је решење потребна половина више један од целокупног броја чланова Нар. Представништа. Када је краљ малолетан или због душевне или телесне болести трајно неспособан за владу, одређују се три намесника. Министри могу бити без портфеља и могу имати своје помоћнике (државне подсекретаре), који не губе посланички мандат. Надлежност обласних скупштина знатно је проширена: стараће се о саобраћају, јавним радовима, просвети, народном здрављу, обласним финансијама, јавној безбедности, шумама, пољској привреди и др.

Регент ће Конституанту свечано отворити сутра 1. (14.) о. м. на српску Нову Годину престоном беседом, у којој ће се потврдити народно уједињење и позвати народни посланици, да израде Устав онако, како то народ жели.

На Нову Годину.

(с. б.) Потребно је да се грађани с времена на време обазру око себе, да баце поглед на прилике у држави, да уоче свесно и трезвено, шта се у држави ради, па да, после политичког разматрања, даду правац будућем току државних послова. Таква једна прилика је и дан када почиње Нова Година.

Година дана је не мали одсек времена у државном животу; такав одсек времена је нарочито одлучан и судбоносан у животу малих народа и младих држава. Сетимо се само каквих криза није било прошле године у нашем државном животу!

Бацимо ли један укупан поглед на политички живот прошле године, морамо рећи да је она протекла у знаку срећивања и умиривања духова. Прилике се код нас — услед велике противности и многобројности проблема — врло споро срећују. Та спорост је наша највећа слабост. Поред тога патимо и од немара: грађани се не лаћају свесно посла, него чекају да послове други неко сврши. Но поред свега тога, наш политички живот прошле године показао је да наша држава располаже са великом количином здравља. Иако су прилике тешке, иако је проблема много, иако смо у великој мери немарни, често тврдоглави и једностани, држава наша живи у знаку здравог развоја. Административно и политички се срећујемо. Иако споро, послови око саобраћаја, државне управе, доводе се у ред. Трговина се развија доста несметано, иако царинске и друге неприлике често чине трговцима велике сметње. Развија нам се и домаћа индустрија. Сељаку се посвећује велика брига са проучавањем и решавањем питања око аграрне реформе. У просветном погледу се такође чине велики напори, па се и постизавају успеси, иако се и ту чине често непотребне погрешке. На свима пољима државног живота — поред свих мана, недостатака и погрешака — примећује се постепено развијање на боље. Са тим спорим побољшавањем прилика не можемо бити задовољни, али нас умирује та околност, да је организам наше државе потпуно крепак и здрав.

На почетку нове године, која треба да донесе више добра и боље успехе од прошле године, морамо истаћи оне услове под којима ће наша држава доћи до правог, нормалног мирног живота, под којима ће бити у могућности да се брзо и снажно развија.

Рад на снажењу државе треба да је истрајан, дугог даха, вођен снажном енергијом и јаком вољом. У унутрашњем животу државе потребан је рад, акција методична и истрајна, затим је потребна воља да се производи, и потребно је схватање да се тренутно имају стегнути лични прохтеви: да је нужна лична штедња. Водеће личности морају да располажу са вером у нашу државу, оне морају бити снабдевене са довољним знањем и морају водити бригу о томе да се време успешно искористи по државу. Морају се употребити све силе грађана да изађемо из економске кризе у којој се још налазимо, да бисмо постигли опште добро. Будемо ли свесни и вољни за рад, наша ће држава моћи да победи и отклони све неприлике и сметње нашем развитку.

Од највећег пак значаја биће сложност, споразум, слагање међу разним странкама и сталежима. Држава ће напредовати ако сви будемо свесни тога да се можемо развијати и срећно живети само у добро уређеној, независној, потпуно слободној држави. У томе се морају сложити све странке и сви сталежи без обзира на мање или веће разлике што постоје међу њиховим политичким програмима и убеђењима.

Верујемо да ће ова година, која је пред нама, бити плодоноснија и богатија у успесима на свима пољима политичко-просветног рада. Ми већ располажемо са искуством од две године, па смо уверени да ће то политичко искуство исправити многе наше грешке прошлости, учињене било у незнању било у политичкој заслепљености. Нека ова година донесе радост стварања и успеха свима онима који желе добро и напредак нашој младој, али славној отаџбини!

Наши страдалници у Сибиру.

— Потребна је брза помоћ за спасавање остатака Срба добровољаца. —

Од како су несретном Русијом овладали Јеврејин Троцки-Бронштајн и његова разбојничка банда, од то доба је *Русија постала прави пакао за сваког доброг Словенина*, а особито за оне *Србе*, који су се као добровољци уза Чехе и Пољаке борили против немачких плаћеника: бољшевика.

Кад су Чеси на истоку Русије образовали фронт против бољшевика, онда је покојни јуначни мајор Благотић у Русији образовао од дотадашњих Срба заробљеника један добровољачки пук, на челу кога је храбри мајор отео од бољшевика град Казан и том приликом је мајора Благотића један Мађар бољшевик *убио*, а благодарни Руси његов пук назваше именом погинулог јунака („Добровољческиј полк мајора Благотича“). Већину тога мукотрпног пука сачињаваху Срби из крајева бивше аустро-угарске монархије и он је у битци код Челјабинска на бољшевицима осветио смрт свога команданта.

Али временом положај те шаке јунака у сред леденог Сибира постајаше све очајнији. Чеси се погодише с бољшевицима, Французи исто тако и сви одоше у Европу богато натоварени руским златом и другим благом. А Срби остадоше, без игде ичега, и без брата и пријатеља, у дубини Сибира остављени на милост и немилост крвожедним бољшевицима. Све Србе: и официре, и подофицире, и редове стрпаше у логоре, *голе, босе, гладне*, а **за стражаре им поставише наоружане Мађаре**, сада најамнике бољшевичке. Може се мислити, како ти Мађари поступају са Србима, који су њима поверени на чување!!

Пред нама је писмо једнога Србина Бачванина, у цивилству мерника, до скора поручика у добровољачком пуку мајора Благотића, а сада сињега роба у бољшевичким канџама. Писмо је, датирано 12. септембра 1920. г., донео један честити Србин из Хрватске, Љубомир *Поповић* (из Грубишног Поља), који је тешком муком побегао из бољшевичког пакла. Из тога писма се огледа сва величина *патње*, коју подносе несретна наша деца и браћа у страшном бољшевичком ропству. Тај Србин официр пише својој старој мајци и, између осталога, вели ово:

Писао сам теби и Надини прошлу годину неколико пута преко Министарства Спољашњих Послова у Београду, па се надам, да си бар некоје од тих писама читала. (Ни једно није стигло. — Ур.) Живео сам прилично лепо, помагао сам колико год сам могао, да окупимо и очувамо и у здравственом и у моралном погледу *наше по Сибирији расејане људе*, па да сви скупа дођемо кући. Но на жалост, та нам се жеља није испунила, 10. јануара морао је цели наш пук да сложи оружије пред Црвеном Војском, а 1. фебр. о. г. *затворише ме скупа с осталим официрима* бољшевичке власти у Красној арску. Касније нас допратише амо у Омск, где нас *свакодневно гоне под стражом на свакојаке радове*. Живимо у једној доста тесној згради, *пуној ушију*, но ја сам, за чудо, увек до сад остао здрав и живим у нади, да ће кад-тад сванути дан наше слободе... Све је у Божјој руци... Ох, како бих желео знати, како ви сада у нашој слободној домовини живите!... Очекујем ово дана, да ће ме избавити из лагера некоји руски инжењери Градске Упра-

ве, с којима *идем на рад за сада као* **видар.** Правимо куће за раднике“.

Ето, таково је стање наших Срба у бољшевичкој Русији. Бољшевички тирани хране их неким ђубретом, што они зову хлеб. (Комад тога „хлеба“ налази се у нашем уредништву. — Ур.) Не даду људима ни паре зараде, а приморавају их на најгоре послове.

Не знамо, постоји ли још мисија потпуковника Мићића у Владивостоку, али ако и постоји, она свакако још тргује у Владивостоку са јапанским јеновима и америчким доларима, а 500.000 **Срба** — колико се рачуна да још има расуто по Русији — оставила је на Божју вересију. Зато апелујемо на човекољубље нашег Министарства Иностраних Дела, да од поузданих родољубивих људи, који су били у Русији и знају прилике и људе, *саставе нову мисију и пошље је хитно у Русију*, да преговара са совјетском владом. Видимо, да то чини чак и „бела“ Хортијева мађарска влада, кад се тиче живота само једне хиљаде Мађара, а код нас је у питању живот пô милијона људи!

Ова ствар не трпи одлагања и ми се уздамо, да ће се по овој хитној ствари одмах предузети све потребне мере. **Ј. П.**

Из Уставотворне Скупштине.

— II. редовни састанак Уставотворне Скупштине Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца, држан 12. јануара 1921. године у Београду. —

(По стеногряму.)

Београд, 12. јануара.

Председавао је председник др. Иван *Рибар,* секретар др. Војислав *Јањић.* Присутни су сва г. г. министри. Почетак у 10 и по часова пре подне.

Председник др. Иван *Рибар* отвара други редовни састанак. Секретар др. Војислав *Јањић* чита записник првог редовног састанка, који је примљен без примедбе. Прочитане су разне молбе и жалбе из народа и упућене Одбору за молбе и жалбе. Прочитано је 38 молби разних обртничких и трговачких организација и савеза у Краљевини, којима се *моли да се зајемчи слобода рада и оствари занатски закон.* Упућене су надлежном одбору. Прочитано је 18 жалби на изборе и упућене Верификационом Одбору. Прочитано је 27 изјава господе народних посланика, којима изјављују, којих се мандата примају, а које мандате полажу. Упућене су надлежном одбору.

Прочитане су оставке народних посланика дра Славка *Милетића* на звање потпредседника Уставотворне Скупштине, *условна оставка Стојана Протића,* оставка Хамдије Карамехмедовића и оставка Ивана Тавчара. Упућене су надлежном одбору.

Одобрена су осуства посланицима господи Драг. Пећићу и Јозефу Клеклу. Председник др. Иван Рибар саопштава скупштини, да је одобрио петодневно осуство народном посланику Чамил бегу Јашарбеговићу.

Прочитане су *честитке из народа, којима се честита почетак рада уставотворне скупштине и државно уједињење.*

Прочитана су саучешћа, упућена председништву уставотворне скупштине пригодом смрти почившег Косте Стојановића, бившег Министра Финансија.

Прочитано је 11 разних акта о појединим жалбама и молбама грађана и представкама народних посланика, које су упућене надлежном одбору. Настас *Петровић* тражи, да се у прочитаном саопштењу изврши исправка, да се он прима мандата из звечанско-рашког округа, да се одриче мандата у моравском округу, а не да се одриче чиновничког положаја. Председник др. Иван Рибар одговара, да ће се учинити потребна исправка.

Затим председник саопштава народном представништву смрт г. Косте Стојановића, бившег министра финансија и народног посланика, и износи врлине покојникове. Ово саопштење сва г. г. народни посланици саслушали су стојећи и при свршетку говора председниковог узвикнули: Слава му!

Секретар др. Војислав *Јањић* чита указ о новој влади, образованој 1. јануара 1921. године. Читање указа пропраћено је узвицима: „Живео г. Пашић, живела нова влада!“

Председник др. Иван Рибар закључује седницу, а идућу заказује за 14. јануара 1921. у 10 часова пре подне са дневним редом: Свечано отварање скупштине са престоном беседом.

Нови Сад, 13. јануара 1921.

— **„Један иступ из радикалне странке“.** Под тим насловом суботички „Невен“ доноси белешку, у којој тврди, е „сазнаје, да је народни посланик г. Иван Црнковић одлучио иступити из радикалне странке, јер као Буњевац не може да буде сугласан са садашњим запостављањем његових суплеменика Буњеваца“. Нама се чини, да је ово само подметање од стране буњевачких клерикала, који још чезну за мађарским јармом, под којима је јадни буњевачки народ стењао, док су клерикали благовали. Нико не запоставља буњевачки народ, а најмање радикали, а ако г. Црнковић иступи из радикалне странке — у што ми сумњамо — то ће бити само услед гадних интрига буњевачких клерикала-сепаратиста и с њима удружених хрватских франковаца.

— **Бољшевички агенти.** Београдска „Епоха“ саопштава важне податке о раду московских агената. Један „Епохин“ дописник јавља из Варшаве, да је у Беч отпутовала једна бољшевичка делегација од 10 чланова, у којој се делегацији налази и Арсеније Вознесенски, комесар за питања Блиског Истока. Ова делегација долази да проучи прилике у Аустрији, Чехословачкој и код нас. Главни задатак Москве је да уједини леве социјалистичке партије у Аустрији и да помаже чехословачке и наше комунисте. Бољшевици имају у Бечу главног агента, некога др. Фраја, који је председник Централног Комитета војничких совјета у Аустријској Армији. Пољски листови саопштавају између осталога и то да је из Кијева за последњи месец дана отпутовало око 3500 совјетских агената за балканске земље.

— **Добри изгледи.** Влада г. Пашића има потпуно добре изгледе да ће моћи успешно да посвршава послове. Земљорадничка странка је увидела да је потребно да и она уђе у владу, и одустала је од захтева да је за донашање устава потребна такозвана квалификована већина од две трећине посланика. Очекује се дакле да у владу ступи и представник земљорадничке странке. Исто тако се верује да ће и г. Корошец као представник клерикалне странке ступити у владу. Држање Радићеваца и других противдржавних елемената све је помирљивије.

Уставотворна Скупштина одржаће сада свега неколико седница ради избора разних одбора, а после ће се седнице одложити за месец дана, за које ће време уставни одбор свршити све послове око Устава. После тога долази претрес самог нацрта Устава.

Планови г. Таке Јонеску-а.

„Ле Информасион“ доноси ово: Г. Таке Јонеску, румунски министар спољних послова налази да је Версајски Мир најправеднији и најмодернији, који су икада победиоци наметнули побеђенима. Он га брани свим силама, он води у том смислу ватрену кампању која иде у корист Лиге Народа заштитнице Уговора и Права. Он је у велико допринео стварању Мале Антанте, коју сачињавају из Централне Источне Европе пет држава: Чехословачка, Пољска, Краљевина Срба, Хрвата и Словенаца, Грчка и Румунија, које су способне да својим силама зауставе и спрече напредовање бољшевизма; но њима непрестано прети и пангерманизам. Дакле Мала Антанта стоји у потпуном споразуму са Великом Антантом Италије, Француске и Енглеске.

„Ми смо, рекао је ту скоро, на сјајној конференцији у Сорбони г. Таке Јонеску само авангарда Велике Антанте, која је за време рата руковођена искључиво Правдом и Човечношћу, и помагаћемо искрено и одано њен рад на одржању Европског Мира.

Ето програма, који је велики румунски дипломата развио у Риму, Паризу и Лондону, пред мњењем и пред владама.

За остварењем Мале Антанте г. Таке Јонеску много полаже на пријатељство које влада између Француске и Енглеске. Поводом тога он каже ово:

„Моје су идеје изишле на леп пријем у Енглеској, ја сам увидео да сви енглески кругови осећају дивљење и симпатије према Француској. Сви су тамо свесни колико је француски народ страдао и жртвовао у време рата — за Опште Добро. Ни један озбиљан човек не помишља да ће се икада ова два народа разићи.

„Г. Лојд Џорџ ми је нарочито нагласио да се то никада неће десити, јер би у противном случају наступило зло не само по једну и другу странку већ и по целу Европу.

„Енглеска, верујте ми, диви се социјалном раду који влада код нас. То је резултат рата и то врло срећан резултат.

„Не знам како би то израсло али у Лондону не постоји ни трунка антифранцуског мишљења и осећања.

„Ситуација Француске сада је боља и повољнија него што је то икада била. Ваша демократија има право да буде гарда. Француски гениј је фрапирао је увек цео свет а нарочито за време рата.

Какав је политички циљ Мале Антанте? — Он је у ствари много важнији него што се то верује. Савез пет држава, које броје око 85 милиона душа и које могу у свако доба избацити 5 милиона наоружаних људи, очигледно је велики баук за оне који намеравају да руше мир и поредак.

„У економском погледу, Мала Антанта мисли да помаже своје суседе, као на пр. Бугарску, Мађарску или Аустрију. Она се још не може потпуно зближити са реченим суседима, управо дотле, док се и они не помире са данашњим стањем и не увиде да је тако морало бити и никако друкчије док и они не осете поверење и пријатељство према нама.

„Што се тиче Француске — није потребно ни говорити — она само има да добије у Малој Антанти, а никако да изгуби; она је тако популарна код нас, да се то речима не да изразити“.

Како Немачка посматра образовање Мале Антанте? — Ја сам убеђен да је гледа мрким погледом, но она је (Мала Антанта) за мене један термометар којим меримо немачку мисао.

А Русија? — О њој не могу за сада ништа рећи, јер њено је стање још мутно, могу само поновити оно што сви знају, а то је: да Москва данас мрзи Велику Антанту и да одобрава Лигу Народа; она је сматра за једну олигархијску и капиталистичку институцију.

— Шта мислимо о држању Сједињених Држава? — Ја мислим да се Америка још интересује европским стварима. Пре неки дан рекао сам једном пријатељу Американцу, ово упоређење: оно што се сада дешава у Америци личи на покрет сказаљке на сату. Пре Светскога Рата, Америка се слабо интересовала питањима Старога Света. Али рат ју је силом околности увукао у наше ствари, у коме је играла видну улогу. После закљученог мира Америка је понова пала у своје изоловање, а ја мислим да је наступила нова ера, у којој се не само један крај света, већ ни једна планета не мора сматрати да је далеко. Ја очекујем нови покрет сказаљке. Америка ће понова ући у европску политику која ће у будуће бити светска политика. Време ће чинити своје. Не би ваљало, кад се Америка не би мешала у наше ствари, јер је њен утицај увек нама користан“.

ПОЛИТИЧКЕ ВЕСТИ

Власт совјетске владе у јеврејским рукама.

Њујоршки лист „Association Unity of Russia“ доноси врло занимљиве податке о властодршцима у совјетској Русији. Подаци темеље се на службеним извештајима. Из тих података види се, да се све совјетске области највећим делом састоје од Јевреја, од неруских припадника. Руски је елеменат врло мало заступан. Веће народних повереника, које броји 22 лица, састоји се од 17 Јевреја, 2 Јермена и 3 Руса. Ратно повереништво, које броји 43 лица, има 34 Јевреја, 8 Лотиша, 1 Немац. Руса у опште у том повереништву нема. Повереништво за унутарње послове броји 64 чланова, од тога су 45 Јевреја, 2 Руса, 17 су Лотиши и то припадници других народности. Повереништво за спољашње послове броји 17 лица, а састоји од 13 Јевреја, 1 Рус, 1 Јерменац, 1 Лотиш и 1 Немац. Ризница броји 30 чланова, од тога 26 Јевреја, 2 Руса, 2 другог народног припадништва. Повереништво за правосуђе броји 21 члана, од тога 18 Јевреја, а 3 су припадници друге народности без и једног Руса. Повереништво за наставу са 53 члана има 44 Јевреја, 2 Руса и 7 других народности. Повереништво за јавне радње броји 8 чланова од тога је 7 Јевреја, 1 Немац. У 23 провинцијална повереништва на челу су тим управним јединицама 21 Јевреј. Бољшевичка штампа сасвим је у јеврејским рукама. Од 42 новина 41 су јеврејске. Једине новине које нису јеврејске су оне што их издаје Максим Горкиј. Од 23 члана московског врховног радничког и војничког већа 19 њих су Јевреји остали су Јермени и Лотиши. У читавој руској влади има само 30 Руса; од 503 државних највиших функционара 406 њих су Јевреји. Правосуђе сасвим је у јеврејским рукама. Да срећне ли земље совјетске Русије!

Пораз комуниста на изборима у Петрограду.

Украјински новинарски уред јавља, да су по вестима петроградске „Правде“ комунисте код избора у надзорна већа индустријских подузећа доживели потпун пораз и то не само у самом Петрограду већ и ван њега.

Сељачки немири у Украјини.

Украјински новинарски уред јавља из Лавова: Ратно стање између украјинскога пучанства и совјетских чета у Украјини све се јаче распламсава. Од како је уништена 41. совјетска дивизија распршили су се црвени војници по целој земљи. Јужно од Одесе и Николајева продиру Украјинци у правцу према Одеси. С друге су стране запоселе Јелисаветград и крећу сада према Кијеву.

Крај Д'Анунција.

Наша влада добила је вест да је Д'Анунцијо на наш Бадњи-дан напустио Ријеку. Још пре него што је отишао, његови ардити упали су му у палату, однели му неколико милиона лира и врло важна акта. Због тога је Д'Анунцијо врло увређен напустио Ријеку.

Штрајк у Словеначкој.

Одлука Министарства за Социјалну Политику.

С обзиром на рударски штрајк у Словенији одредио је г. министар за социјалну политику споразумно са г. министром унутрашњих дела следеће:

1) Радницима у Трбовљу имају се одмах и без даљих преговора изједначити плате са платама у државним рудницима у Велењу.

2) Трбовљанско Угљено Друштво мора радницима одмах исплатити повишице наведене у горњој тачци.

3) Радници се имају вратити одмах на посао чим Друштво испуни услове тачке I. и II.

4) Састаће се нарочита комисија која ће одлучити, треба ли да се повисе цене угљу због повишице радничких плата.

Ово је одмах јављено Трбовљанском Друштву на што је стигао овај одговор:

Трбовљанско Друштво у принципу пристаје. Сматра у интересу продукције да су потребне извесне исправке и моли да се пошље комисија рударских стручњака која ће целу ствар довести у ред; само тако могу се заштитити привредни и државни интереси. Комисија треба да добије овлашћење да установи продајне цене које ће ступити на снагу једновремено са новим платама.

С обзиром на ову изјаву, земаљска влада сматра да је Друштво изашло на сусрет захтевима г. министра за социјалну политику, па с тога позива влада штрајкаче да у понедељак 10. о. м. ступе на посао јер ће се иначе против њих употребити најстрожија средства.

Претплаћујте се на „Заставу“. Она је најраспрострањенији лист у Војводини.

ВЕСТИ

— Читаоцима, претплатницима и свима својим пријатељима православне вере уз најбоље жеље честитају нову годину — Уредништво и Администрација. „Заставе“.

— **Молепствије.** Данас у очи Нове Године у 8 сати у вече, биће молепствије за брађу Русе.

— **Са „Невенове“ забаве.** Други дан Божића приредило је новосадско занатлијско певачко друштво „Невен“ врло успелу забаву. Мушки певачки збор под управом г. Бр. Чобанића, отпевао је врло лепо и складно пет песама, г. Милош Јакшић извео је две лакрдије а многи дилетанти приказали су успелу једночину шалу. Велика дворана „Слободе“ била је дупком пуна; игранка је трајала до зоре у најбољем расположењу. Но напоменути морамо да на овој забави нисмо видели публику из других сталежа; осим мањег броја занатлија све остало су били наши ратари. Нећемо да ово назовемо „туђење боље публике“, али ипак бисмо приметили, да бар трговачко и занатлијско друштво треба да посети „Невенову“ забаву.

— **Поузданички састанак** новосадске радикалне организације одржан је други дан Божића. Пред многобројним члановима расправљало се питање о спровађању аграрне реформе и о деоби земље сиротињи у Новом Саду. У расправи су учествовали: Мита Ђорђевић, Емил Јовановић-Бебин, Ђока Сремчевић, Марко Вилић, Аца Евић и Душан Перлић. Решено је, да народни посланици из Новога Сада умоле министра за аграрну реформу, нека што пре реши питање деобе земље новосадској сиротињи, да не би опет дочекали пролеће а земља нити је подељена, нити узорана, ни посејана. Доста је било и чекања и заваравања. Досадашњи министар Кризман као да је хотимице отезао то питање, хотећи ваљда тиме да казни новосадску сиротињу, што је гласала за радикале. Па и нека господа демократе, који у новинама пишу и по зборовима говоре и ломе копље за аграрну реформу, као адвокати и заступници фондова и Матице улажу утоке и раде против деобе земље.

— **Течај за учење кроја у Новом Саду.** Гђа Милена супруга професора А. Замуровића одржала је јесенас врло успео течај за учење кроја женског одела. Ако би се поново јавио довољан број ученица, гђа Замуровићка је вољна да одржи још један такав течај, који би био подељен у 14 часова и обухватио кројење све врсте женског одела. Потребу и корист оваког течаја није нужно нарочито наглашавати. Свака домаћица, ма којем сталежу она припадала, треба и мора да зна шити и кројити бар оно што је најпотребније за њу и за кућу. Гђа Замуровићка, која је свршила кројачку академију у Паризу а сада има свој женски модни салон (Казанџијска ул. 15. број), потпуно пружа гаранције за успех оваког течаја, стога се топло препоручује.

— **Опет симфонијски концерат.** Позоришни оркестар приређује за понедељак дне 17. јануара 1921. опет симфонијски концерат са следећим програмом: *Вагнер:* Увертира к Риензиу. *Григ:* Сигурт Јосалфа. *Лист:* II. Мађарска Рапсодија. *Менделсон:* Фингалова Спиља. *Свенцен:* Норвешки карневал. *Смешана:* Арија из опере „Продана Невеста“ (пева гђица Б. Дубска). *Сент Сан:* Арија из опере „Самсон и Далила (пева гђа Горскаја). Улазнице за овај концерат, који много обећава, могу се добити на дневној благајни позоришта већ од четвртка, како не би настала превелика навала у задње дане, пошто се очекује велики број посетилаца.

— **Два безобразна странца.** Министарском наредбом протерана су пре дужег времена из Земуна два сумњива келнера. Но они уместо да се врате у Пешту, одакле су били и дошли, они се лепо скрасише у Новом Саду и ту нађоше и врло лепо и уносно место, у кафани „Слободе“ и код „Беле Лађе“. Па и то није доста за ове странце; није им доста што су небригом наших власти могли досада овде мирно да остану и да зарађују, него они уз то још и вређају наше националне осећаје. Молили бисмо наше полицијске власти, нека припазе на оваке сумњиве странце и ако се безобразе, нека их пошљу онамо од куда су дошли.

— **Школа играња.** Гђица Валентина Ваљина, московска играчица а сада прва балерина новосадског позоришта даје часове из класичног, карактерног и балетног играња и спрема играчице за позорницу. Пријавити се треба за учење играња у канцеларији новосадског народног позоришта.

— **Смрт бившег немачког канцелара Бетмана-Холвега.** Прошле недеље умро је у Хохенфинову у Пруској Бетман-Холвег, који је био немачки царски канцелар од почетка светскога рата па све до половине 1917. године. За његово име је дакле везано мешање и улазак Немачке у рат. Но он је био само послушан бирократа и тачан извршилац воље расцара Вилхелма. Свој пад је баш изазвао тиме, што је 1917. године предлагао, да се покуша мирним путем решити европско питање. Он је био тај, који је кроз Немачку пустио бољшевичке вође у Русију и његово је дело бољшевички преврат у Петрограду.

— **Чиновничко питање.** Да би побољшали своје тешко материјално стање, чиновници су решили да сами себи помогну. У Београду је одржана чиновничка скупштина, на којој се претресало два предлога. Први предлог предвиђа оснивање „Друштва за штедњу, узајамно помагање и кредит свију чиновника Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца“, а други нацрт предлаже оснивање „Друштва за осигурање чиновника у целој држави“. Друштва би отпочела свој рад у Београду, и тек би постепено раширила свој рад на све покрајине. Стуб тог друштва била би „Чиновничка Банка“, која би давала чиновницима јевтине зајмове.

— **Претплатницима Срп. Књижевне Задруге.** За месец два дана изаћи ће из штампе XXIII. Коло за другиних издања и то ова дела: 1. *Песме,* С. Пандуровића; 2. *Међу својима,* роман од С. Ћоровића; 3. *Јунак нашег доба,* роман од М. Љермонтова; 4. *Споменица,* Ст. Новаковића, са прилозима П. Поповића Сл. Јовановића, А. Белића и Ст. Станојевића. Коло ће изнети око 45 штампаних табака а књиге ће бити укоричене. Цена ће варирати између 25—30. дин. Дефинитивна цена објавиће се пре него што се Коло пусти у промет.

Како ће појединим задругарима тешко бити да одједном положе сву суму, умољавају се да своје уплате шаљу на адресу потписаног повереника, који ће примљене уплате отправити Задружној благајни у депозит а кад коло изађе, послаће се списак задругара са остатком уплате. С обзиром на велику скупоћу. Коло ће се штампати само у 12.000 примерака у колико су штампана и ранија Кола, тако да је у свачијем интересу да почну што пре с улагањем како не би остали без књига овога Кола. — Бранко Ролер, повереник С. К. З. Нови Сад, Трандафилкино Сиротиште.

— **Омладинско Коло у Карловцима.** На други дан Божића приредило је Омладинско Коло забаву за игранком, која је била толико посећена, како ниједна забава од преврата није била. Пространа сала „Српског Народног Дома“ била је дупком пуна. Мушки је збор под водством коровође г. Ђоке Грујића отпевао три лепе песме на потпуно задовољство публике. Затим је одигран позоришни комад „Мило за драго“, те је исти постигао сјајан успех, јер су сви чланови који су играли показали, да се с вољом и радом може много учинити.

За време одмора била је шаљива пошта са утакмицом лепоте, те је за краљицу изабрана наша верна чланица госпођица Мара Теодоровићева.

Игранка је трајала до зоре а расположење је било велико, тако да су сви са најбољим утиском и задовољством пошли кући са забаве.

— **Бесплатна села за Народ.** У прошли уторак је у Матици одржана конференција српских просветних удружења, на којој је, после савесног претреса питања закључено, да се отпочне приређивање бесплатних села, путем којих би и сиромашнија класа нашег друштва долазила до уживања оних културних блага, којима за сад наше друштво располаже. Закључено је, сем тога, да делегати појединих просветних удружења имају саставити Одбор који се стара о овим селима, па да исти Одбор има учинити и прве кораке за подизање Народног Дома у Новом Саду: затражити од града земљиште, приступити оснивању фонда за Народни Дом. Села ће финансирати Матица Српска, а програм за прво ће саставити њен секретар. Прво такво село ће бити *у Соколани Трандафилке, сад у недељу,* 16. јануара, у 3 сата по подне. Ко жели племениту забаву — пријатну поуку, доћи ће на ово село.

— Чланови Просветног Одсека Матице Српске умољавају се да долазе у редовне седнице које се држе сваког четвртка у пет сати по подне. Пошто је Одсек на почетку свог рада, на дневном је реду решавање врло крупних питања.

— **Од пољског посланства у Београду.** Пољско посланство у Београду позива овим све, који су се родили у Горњој Слеској да се чим пре у властитом интересу пријаве код Пољског Посланства у Београду, Крунска ул. бр. 58.

— **Ликвидација Министарства Исхране.** Министарство Исхране је почело са ликвидацијом, јер ће оно прићи Министарству Пољопривреде и Вода као засебна Дирекција.

— **Падање цене шећеру.** На светским тржиштима падају цене шећеру. Код чешких произвађача влада велика забринутост, јер имају у земљи велику количину шећера. Није им успео покушај да продаду у Француској 1 милијон мет. центи шећера.

— **Чехословачка национална црква.** У Прагу је одржан први конгрес чехословачке националне цркве у присуству 300 делегата. Представници руске, српско-православне и американске цркве одржали су поздравне говоре. Српски владика Доситеј саопштио је писмо да ће св. Синод ускоро одлучити о уједињењу националне српске и чешке цркве.

РЕПЕРТОАР
Српског Народног Позоришта.

Четвртак: „Диран и Диран“.
Петак: „Граничари“.
Субота: (После подне.) „Француско-пруски рат“, (у вече) „Кавалерија Рустикана“.
Недеља: „Зулумћар“, (у 3 часа по подне) „Мамзел Нитуш“, (у вече.)

Кратке вести

— Из Париза јављају да је могућна оставка кабинета Лега.

— Енглеска још није донела одлуке у погледу свога држања према Грчкој. Чека да се питања на Блиском Истоку мало јасније прецизирају.

— Бечки канцелар поднео је парламенту експозе, у ком вели да су односи са Београдом врло добри и да ће бити срдачни. Трговачки уговор је доказ томе.

— Из Атине шире још непотврђене вести да Веницелос намерава основати засебну државу на Криту, којој би пришла и острва из Егејског Мора.

— У Горњој Шлеској треба да се изврши плебисцит. Немци очекују да ће плебисцит испасти у њихову корист иако је тамо 52% Пољака према 40% Немаца.

— Између Француске и Енглеске створен је радио-телеграфски саобраћај.

— Чланови руске Конституанте састали су се ради тога да отпочну акцију против данашњег режима у Русији.

— У Енглеској држава је узела у своје руке задање кућа. У том је помажу и градови и општине.

РАБОШ

— **Ми Срби и наша хрватска браћа.** Кад је требало Реку, Међумурје, Радгону, Марибор, Прекомурје, Истру, северну Далмацију и источну Истру бранити против Талијана, Шваба и Мађара, онда смо ми Срби били браћа свима Хрватима, чак и садашњим „републиканцима“ Стипе Радића, а војска наше мајке Србије, била је и њима храбра и херојска ослободитељка свих Срба, Хрвата и Словенаца. А кад се та „браћа“ загријаше и раздрагаше у слободи и потпуној равноправности, коју и њима дадоше Србија а обезбеди српска војска, сада нам пробијају уши галамом, како њих није ослободила Србија и њена војска, него — Европа! Дакле и Вилим, и Фрања, и Карел, и Ферча, и грчки Константин, и турски султан, и Тиса и Куен, јер сви су ти у — Европи! Отуд њихов месија Радић и пориче све Србији и Српству, не прима ни Карађорђевиће нити иког од Срба, осим оног „демократског“ јединца Милана Прибићевића, који је „рају“ Баније и Лике притворним србовањем и ускликом „наш чика Пера“ — мамио и заводио за изборну Голеш планину хрватскофилску! Зато га је Стипа и заденуо за клобук као јединствену — југовинску перушку, чему од Срба нико не завиди, јер је и ту — нашла врећа закрпу!

Припослано*)

Уредништву
„Заставе“
Нови Сад.

У 4. броју Вашег листа под насловом „Недозвољено трговање“ изашао је један чланак, у којем је непознати писац оклеветао наш завод и нанео му увреду части.

Против непознатог писца поднели смо тужбу суду због клевете и увреде части.

Нови Сад, 5. јануара 1921.

С поштовањем
Банка Војводина д. д.

*) За ствари под овом рубриком уредништво не одговара.

Брзојави.

(Брзојавна Агенција „Војводина“ Н. Сад.)

Завршен штрајк у Словеначкој.

Љубљана, 13. јануара. Јуче после подне обустављен је у целој Словенији рударски штрајк. Код покрајинске владе је била радничка депутација, која је јавила, да сви радници од сутра ступају поновно на посао. О том је извештена и београдска влада.

Талијанска регуларна војска на Крку и Рабу.

Опатија, 13. јануара. Легијонари су јуче дефинитивно напустили дефинитивно острва Крк и Раб, а запосели су их регуларне италијанске трупе.

Д'Анунцијо ће ових дана на кратко време отпутовати за Италију.

Власти су у Јулској Венецији ставиле ван снаге све изнимне мере, које су у децембру прошле године против побуњеника предузете.

Око албанског престола.

Валона, 13. јануара. Овдашњи политички кругови су уверења, да је најозбиљнији кандидат за албански престо грчки принц Кристифора.

После пораза црвене армије у Подолији.

Варшава, 13. јануара. Украјински пресбиро јавља: Штаб целокупне руске црвене војске преселио се у Смоленск. Штаб јужне бољшевичке армије такођер је отишао из Јекатеринослава. Ово се тумачи као последица бољшевичког пораза у Подолији.

Блок против повратка Хабсбурговаца у Мађарску.

Будимиешта, 13. јануара. Овде се оснива јак блок појединих посланика. Блок би бројао од прилике 106 посланика, а радио би свим средствима против повратка Хабсбурговаца у Мађарску.

Национализација страних подузећа у Босни.

Београд, 13. јануара. Влада је национализовала шумарско подузеће Ортлиб и Хајзер у Завидовићу (Босна). 25 проц. акција добија држава.

Управник: **Јаша Томић.**
Уредник: **Јанко Перић.**
Одговорни уредник: **Трива Милитар.**

Срећну Нову Годину 1921.

желе својим цењеним муштеријама и гостима:

Трговина хартије и писаћег прибора
ЗИМА и ДРУГ
НОВИ САД
Ђурчијска ул. 11.

Душан С. Монашевић
кратке, плетене и галантеријске робе трговина на велико и мало
Нови Сад.

Л. и ПОПОВИЋ
трговина колонијала и боја на велико и мало
Нови Сад.

ПЕРА ФЛАМАН
сарач
Темеринска 26/а.

Ђура Зурковић
гостионичар
„БЕЛЕ ЛАЂЕ“.

Никола Петровић
гостионичар код „Белог Коња“
Нови Сад, Темеринска ул. 18.

Хандлер и Микеш
трговина са житом
Темеринска ул. бр. 1.

САВА ТОТОВИЋ
НОВИ САД.

МЛАДЕН МОГА
творница кола
НОВИ САД
Темеринска улица 49/а.

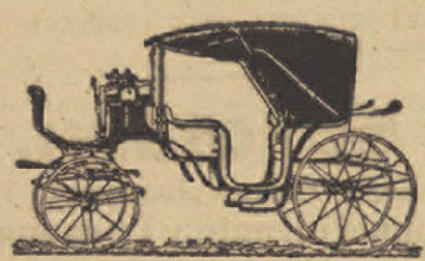

„ДЕКОС“
Међународно Трговачко Д. Д. Загреб
Подружница Нови Сад.

Јакова Рајха Синови
творница кантара и пољопривредних машина, Нови Сад,
Темеринска ул. бр. 11.

Ђорђе Миловановић
ћурчија
Нови Сад
Пашићева улица бр. 25.

Владимира Недељкова
грађевине, орнамента и галантеријско-лимарска радња. Стовариште кућевног и кухињског посуђа и разног лима. Нови Сад, Житна пијаца број 10.

Александар Крстић
трг. шп. деликат.
Нови Сад, Паш. 10.

Милан Радонић
творничар соде.

Радоје Белушевић
кројач цивилног и војног одела
Нови Сад, Ђурчијска улица бр. 11.

Јоца Стојадиновић
гостиона „Војводина“
Н. Сад, Дунавска ул. 30.

Браћа Продановић
колонијална велетрговина
Нови Сад.

Браћа Чулић & Продановић
НОВИ САД.

Душан Атанацковић
гостионичар
Дунавска ул. 21.

Таса Максимовић
гостионица „Босна“
Дунавска ул. бр. 3.

МАНЕ БУБАЊ
гостиона
„ЛИПА“ „ЛИНДА“.

Живко Стојшић
мушки кројач
НОВИ САД.

Јован Манојловић
Агентурна Комисионарна Трговина
НОВИ САД
Краља Петра ул. 20.

Вуја Пуповац, Живко Митровић и друг
Гостиона „Велика Србија“.

Капамаџија и Бонди
Краља Петра 3.

Милан Попов
трговина боја, лага, четака, као и свих у ту струку спадајућих предмета на велико и на мало
Нови Сад, Краља Петра ул. 1.

Шандор Фишер
трговина галантеријске робе код „Љубимца“ — Н. Сад
Краља Петра ул. 3.

ГВОЖЂАРСКА РАДЊА
САВЕ НИШЕВИЋА
Краља Петра ул. бр. 10.

Илија Голдберг
сајџија и златар
Краља Петра ул. 7.

Шаму Краус
сајџија, јувелир и оптичар
Н. Сад, Краља Петра ул. 23.

АВРАМ ШИФ
трговина канапа, џакова и пољава
Футошка ул. 26.

Коста Живојновић
власник Дрогерије „Хигијеје“.

ОДБОР ЗАКУПСТВА КАФАНЕ И ТРАПЕЗАРИЈЕ
„ГРАНД“.

Гостојић и Бељански
Грађевине Орнамента и Галантеријско Лимарска радња
НОВИ САД,
Ђурчијска ул. 25.

КОВАЧ И БАУЕР
ЗАКУПНИЦИ
ХОТЕЛА „ЈЕЛИСАВЕТЕ“.

Вељко Луковић
власник
Хотела „Бристола“.

Браћа Сремчевић
Мануфактурна трговина
Краља Петра ул. 26.

КАФАНА „ЕЛИТА“.

М. ГЕОРГИЈЕВИЋ и Др.
гвожђара
Нови Сад.

33

Бранимир Мијатовић
Трговина боја и лакова.

Штампарско подузеће „Застава“ д. д. 21—921

Сеоба у отаџбину.

Доба Сеобе Народа је најнесрећније доба за човечанство у Историји Света. То доба, доба пропасти Римске Империје и цивилизације, доба највеће несигурности и ужаса, трајало је неколико векова. То је био нечувен лом, то је била бура, која све руши и обара. Чудан је случај хтео, да варвари баш после год. 248., после прославе хиљадугодишњице Рима, пробију границе римског колоса и да почну рад на уништењу Старог Света и културе. По старим историјским изворима сеоба народа је било увек, но око половине III. века почиње она сеоба народа, која је извршила силне промене, која је сасвим изменила етничку физиономију Римске Империје. Обично се узима, да је Сеоба Народа почела г. 375., када су Хуни неодољивом снагом грунули на германске народе, те су услед тога ускомешали цео образован и необразован свет. Нема сумње, продирање Хуна на Запад с оне стране Волге и њихов пад на нашим и угарским равницама изазвали су епохе у историји Сеобе Народа. Али она сеоба, која је срушила један образован свет, почела је онда, када су варвари сузбили на границама отпорну снагу римских гарнизона, а то је било на неколико година после свечане прославе хиљадугодишњице Рима. Хунски народ је за време Атиле (434—452.) загрозио целој Европи. Силу Атиле осећала су не само ситнија германска племена, него и обе римске царевине. На Каталаунским Пољима, у Галији на Марни, у страховитом бој Источне Европе са Западном, пошло је сунце славе Атилине на заранке и на скоро затим погинуо је срамном смрћу један од највећих освајача у Исторји Света.

Са смрћу чувеног Атиле распала се хунска држава, а расулом и пропашћу њеном почиње Историја Словена. Словени и други народи који су сачињавали саставни део хунске државе, ослобођени хунског ропства, почели су да мењају своја седишта. Разна словенска племена почела су да продиру према Западу и Југу.

Словени се после разиласка из прадомовине поделише према новом седишту на три засебне гране, на источну, западну и јужну. Ни једна грана ове расе не иступа у почетку своје историје као јединствен народ са јединственим циљем, већ поцепкано, у мањим племенским организацијама. Ови варвари и нису могли бити други, јер у прадомовини њиховој је, како изгледа, владао такав раздор, какав је незапамћен код свих Индоевропљана.

Племена јужне гране су била дакле потпуно независна и нису хтела над собом признавати никакву вишу централну власт. И у самом племену демократско уређење је било без икакве јаче средишне власти, те је ово често доводило до потпуне анархије. Они нису били војнички организовани, нису имали добро дисциплинисане народне војске, која би стајала под управом једног врховног заповедника, као што је то било код Хуна, Авара и Бугара или Гота, Вандала и Лонгобарда. Стога је и њихово сељење ишло постепено без икаквих особитих догађаја.

У другој половини V. века један део јужне гране продире преко крајева између ердељских планина и Црног Мора према обалама доњег Дунава. После одласка Источних Гота г. 488. са истог места у Италију, ови Словени су приспели концем V. века до обала доњег Дунава и настанили се у данашњој Румунији. Овај предео са леве стране доњег Дунава није спадао у састав добро организоване гепидске државе, која је са пропашћу хунске државе постала самостална и простирала се дуж леве обале готово целог средњег Дунава.

За време гепидског господства у њиховој држави у северним и источним крајевима живео је други део јужне гране, који се после расула хунске државе почео јаче ширити иза закарпатских равница према југу, југозападу и западу.

Концем V. века Словени на доњем Дунаву дошли су у непосредан додир са Византијом. Прве провале Словена у византијске провинције јужно од доњег Дунава спомињу се почетком VI. века за цара Јустина (518—527). Год. 527. ступио је на престо Јустинијан, један од највећих источних царева. Држава је тада још била тако јака, да је ваљда могла сачувати границе од варвара, али оваквом плану стадоше на пут снови великог цара. Пред очима Јустинијановим је лебдео идеал моћне и универзалне Римске Монархије, те је цар, који је ратовао и са Перзијом, послао сву силу против Вандала и Гота, ради обновљења Римске Империје, и то баш онда, када је навала варвара била тако силна, да се против њих требала кренути целокупна војска Византије. Цар одушевљен римском прошлошћу није увидео, да су то нереални покушаји. Гарнизони Балканског Полуострва су били у већини испражњени, те је оно остало без икакве јаче заштите. Зато за време Јустинијанове владе (527—565) Словени са доњег Дунава, Гепиди, Лонгобарди и Бугари широм пљачкају и пустоше по Балканском Полуострву. Илирик и Тракија су били тада пуни непогребених лешева. Око год. 547. је могло бити много Словена у Илирику, када је византијска војска, која је бројала 15.000 војника, нашла за сходно, да се не упушта у бој са њима, него само да прати издалека њихово кретање. Око год. 552 Словени су измакли византијској потери тако, да су их Гепиди на својим чамцима за један златник од главе превезли преко Дунава у своју државу.

Око половине VI. века почела је борба на живот и смрт између Гепида и Лонгобарда. Год. 567. су Лонгобарди у савезу са Аварима уништили за увек гепидску државу. Словени из гепидске државе су тада добили још више маха, да се шире по угарским и нашим равницама и поплаве крајеве све до Дунава. Долазак Авара на Дунав је особито важан за историју словенског продирања у крајеве преко Дунава и Саве, у источне алпске земље и на Балканско Полуострво. Авари су, као пријатељи а и непријатељи и као господари разних словенских племена помагали и спречавали продирање Словена. После одласка Лонгобарда из Паноније у Италију, где им само име остаде у речи „Ломбардија,“ Словени прелазе у Панонију, но потиснути од Авара продиру реком Дравом, Савом и Муром у Алпе и поседну све источне алпске крајеве до средњег Тирола осим северног дела Салцбуршке и Горње Аустрије, те се на Дунаву састају са Чесима. У другој половини VI. века Словени се налазе у свима земљама бивше Аустро-Угарске северно од Балканског Полуострва. Но они су били ситно поцепкани на племена, нису имали свести о већој народној заједници, о државној целини, те су скоро сви потпали под аварску власт. И дан данас речи Банат, бан, ваљда потсећају на то словенско робовање, на аварског кагана Бајана, који је владао Словенима са оних равница, у којима је пре стотину год. имао Атила своју престоницу. Авари су били уз Хуне један од најкрволочнијих и највише дивљих народа. Они су Словене употребљавали на разне послове и ужасно их мучили и кињили. Словене, који су били подложни Аварима, зовемо аварским Словенима за разлику од оних Словена на доњем Дунаву, који нису ушли у састав те државе, него су били слободни. Слободни Словени су у првој половини VI. века стално пљачкали по Балканском Полуострву, а у другој половини после паузе од скоро 20 година (г. 578.) поново продиру у византијске провинције пустошећи чак у Јелади. Овом приликом се цар Тиберије у невољи обрати Бајану и замоли га за помоћ. Бајан је одмах пристао на молбу Тиберијеву, јер му се обвезао, да ће му плаћати годишњу субвенцију. Исте године је аварска војска напала слободне Словене, који су после кратког отпора признали врховну власт Авара и пристали да им плаћају данак. И ако слободни Словени после одласка Авара нису признали више њихову власт, нити су им више плаћали данак, ови су њих и даље на основу уговора при походу 578. г. сматрали за своје поданике. Стога су Авари стално протестовали у Цариграду, кад год је византијска војска прелазила у земље слободних Словена. Пријатељство Авара са Византијом није дуго трајало. Бајан је хтео да освоји Сирмиум, јер је био згодна операциона база за Византинце против Авара. Позивао се, да је он победио Гепиде, а тај крај је гепидски, те њему припада. Год. 580 је почео велики рат између Авара и Византије, који је са мањим већим прекидом трајао до г. 626. Две године су Авари јуришали на град Сирмиум, док им год. 582. паде у руке. После годину дана уништи пожар град, јер Авари нису умели ватру гасити, те побегоше главом без обзира из запаљеног града. Тако пропаде год. 582. чувени град Сирмиум, који се сјајем и лепотом својом могао мерити са најбољим градовима у царству и само му име остаде у речи „Срем“.

Год. 582. ступио је на престо Маврићије, за кога је рекао његов претходник: „да ће његов најлепши споменик бити сама влада.“ Авари са Словенима из Војводине и Угарске и слободни Словени са доњег Дунава прелазе Дунав и пљачкају по византијским провинцијама. Енергичну офанзиву против њих није допуштао двадесетогодишњи рат са Перзијанцима (572—591), који су три цара водила са променљивом срећом, док најзад Маврићије, користећи се унутрашњим превратом у перзијској држави, није завршио рат са успехом. После повољног мира са Перзијом (591 год.) Маврићије се реши, да енергично удари на Аваре и Словене, да балканским провинцијама осигура давно жељени мир. Јустин II. (565—578) и Тиберије (578—582.) својски су радили на томе, да сачувају Балканско Полуострво, али успеха против Авара и Словена никако није било, а ако га је где и било, био је сумњив и тренутан. Маврићије је напустио сасвим снове Јустинијанове о реставрацији Римске Империје и поставио је као главну тачку свога програма сузбијање непријатеља са Балканског Полуострва и осигурање балканских провинција, те је ради тога концентрисао сву војску на Балкану у борби против Авара и Словена. Маврићије је сам лично повео војску против Авара и Словена. Узалуд су га од тога одвраћали сенат, патријарх и родбина, и тек на глас да су у престоницу стигли персијски посланици, оставио је цар војску и вратио се у Цариград. Цар је поверио врховну команду Приску, који после неуспелог рата са Аварима нападне на слободне Словене на доњем Дунаву. Тако је потукао словенског кнеза Радгоста једним изненадним ноћним нападом. Маврићије је држао свечано благодарење за победу византијског оружја. Издајством једног Гепида, који је побегао од Словена, Приск је једним другим ноћним препадом поломио и војску кнеза Мусока или Мужика. Овој словенској несрећи је поред издајства више узрок пиће. Те ноћи је давао кнез Мусок огромну дачу своме покојноме брату, те су се на дачи кнез и војници опили. Византијска војска изненада нападне на Словене, савладане сном и вином, те сасече сву војску а кнеза ухвати живог. Варварска племена су радо пила алкохолна пића и често се опијала. У савременим изворима помиње се, како су претерано пили и опијали се Трачани, Илири, Германи, Хуни, Херули, Масагети и Словени. Трачани као пијанице били су на гласу у римско доба.

И Хорације у претераној радости, што се састао са другом, у једној песми жели бити сувише весео и пијан као Едонци-Трачани:

„. . . Non ego sanius
Bacchabor Edonis: recepto
dulce mihi furere est amico.“

Војска словенског кнеза Пирогоста јуначки се борила на доњем Дунаву против царевог брата, Петра, но када је кнез смртно рањен пао, она се разбегла. Негде на аварским равницама око Тисе потукао је Приск војску и самог Кагана. Византија је до краја владе Маврићијеве (582—602) држала у својим рукама цело Балканско Полуострво, но сам цар је пао као жртва те своје по Византију толико корисне политике: он је изгубио престо и главу. Прекинут је његов рад баш онда, када је почео најбоље да се развија и да донесе плода. Војници се побунили против његове балканске политике и нису извршили цареву наредбу, да остану на левој обали Дунава. Војска се кренула на Цариград. Маврићије буде збачен а Фока, коловођа бунтовника, проглашен за императора византијског. Фока, то чудовиште од човека, је на грозан начин погубио Маврићија са целом породицом. Што је овај одличан владалац тако јадно свршио своју владу и живот, разлог је била и његова претерана штедљивост, особито према војсци. Пошто се војска побунила против Маврићија баш због његове балканске политике, то је Фока повукао сву војску са Балканског Полуострва, да се бори против Персијанаца, чији је краљ Хозроје II. тобож иступио као осветник свога добротвора, Маврићија, који га је г. 591. повратио на престо. Доласком Фокиним на престо почиње нова епоха у историји продирања словенског на Балканско Полуострво. Рат са Персијом и анархија, која је завладала под режимом његовим, одузели су сваку заштиту балканским провинцијама, и Дунав је био отворен варварима. У VI. веку су Словени прелазили Дунав привремено ради пљачке, па се опет натраг враћали у своје крајеве, а сад прелазе Дунав, да се на опустелом царском земљишту настане. За време Фокине владе почиње дакле постепено стално насељавање словенских племена готово по целом Балканском Полуострву.

У овим судбоносним данима по Византију одузима од Фоке престо витешки Ираклије са прекором: „Зар се тако управља империјом?“ У тешком положају је био Ираклије; он је замишљао, да због Персијанаца пребаци престоницу у Картагину, али у тим очајним данама изађе цару у сусрет црква. Патријарх Сергије постаје Ираклију оно, што папа Урбан II. Алексеју Комнину. То је био прави крсташки рат против Персијанаца за ослобођење Христовог гроба. Ираклије је после осам крвавих ратова битком код Ниниве 12 дец. 627 год. извојевао сјајну победу, он је сатро персијску војску. Овај византијско-персијски рат има везе са Аварима и Словенима. Авари и Словени год. 626. у споразуму са Персијом ударили су на Цариград. Ратни план је био, да с обе стране нападну у исто време на Цариград. Али словенска флотила од чамаца, која је требала да превезе персијске чете на европску страну Босфора, беше једне ноћи сатрвена, те су се Словени и Авари вратили натраг. Златни Рог је био препун лешина и рушевина. Сан Авара, да опљачкају Цариград и да га поруше, није се испунио. Словени су још из прадомовине донели собом велику вештину у пловљењу по рекама, која је у равницама Русије имала свога великог значаја.

Неуспех Авара под Цариградом имао је за њих и за Словене, њима подложне, врло великих последица. Од г. 626 почела је опадати аварска сила, а подјармљени Словени су почели борбу за слободу и независност. Тада су се многи Словени ослободили аварскога ропства и основали прву словенску државу. Први организатор и први владалац прве словенске државе био је Само, франачки трговац (627—658.).

Самова држава обухватала је словенске алпске земље, Чешку, Моравску, Лужицу и део Галиције. Овакво уједињени Словени били су снажни, они су победоносно одбили навале франачког краља Дагоберта (628—638) негде око града Хеба, а из борбе са Аварима излазили су увек као победиоци. Но држава ова, којој срце беше Чешка, није преживела свога оснивача, она је са смрћу његовом нестала.

Друга последица аварског пораза под Цариградом била је већа емиграција Словена на Балканско Полуострво, чему Авари нису могли стати на пут. Настаје питање, како су се могли селити Словени у већем броју после аварског пораза, када је Византија мало касније поломила Персију и могла је бити опаснија по њих него дотле. Нису само порази аварски под Цариградом и против словенских усташа под Самом омогућили ову већу емиграцију, него још и једна друга сила, која се нечујно подигла у забаченим арапским пустињама. Цар Ираклије после славне победе над Персијом, можда је могао са успехом наставити реалну политику Маврићијеву (осигурање граница на Дунаву и Сави од Словена и Авара), да се није кренула на лаким коњима Мухамедова војска као бујица на изнурену Персију и Византију.

Дефинитивна сеоба на Балканско Полуострво почела је дакле за време Фокине владе, а наставила се у већој мери после аварског пораза под Цариградом и свршила се око половине V.I. века. Слободни Словени са леве обале доњег Дунава, из данашње Румуније, посели су исток и југ Балкан-

ског Полуострва, а аварски Словени западни део његов: западне делове Србије, Стару Србију, Босну и Херцеговину, Црну Гору и Далмацију. Нова етничка физиономија Балканског Полуострва постала је словенска. У земљама нашим северно од Дунава и Саве, које спадају у средњу Европу, настањени су Словени још у VI. веку.

Трећи деценије у VII. веку је од особитог значаја и са опште историјског и словенског гледишта. У том деценију бори се Византија са Персијом на живот и смрт, у том деценију се појављује нов пророк Мухамед, у том деценију Аварска претрпи пораз на истоку и западу, што је очити знак аварске слабости, у том деценију почиње већа емиграција Словена на Балканско Полуострво и у том деценију је основана прва словенска држава. Самова држава је значајна појава у историји свега Словенства; њен живот је морао утицати на погледе Словена. Она се појавила у време словенског насељавања на Балканском Полуострву као учитељица несложним Словенима, да им покаже, да у уједињењу лежи спас; она се појавила на кратко време као метеор, да покаже и свету, како уједињени Словени могу одолети навалама са Истока и Запада.

Велимир Стефановић.

Председник Хардинг и Политика Сједињених Држава.

„Журнал де Деба“ доноси следећи чланак: Главне црте карактера новога председника Сједињених Држава су љубав према раду, дубоко осећање правде, одлично разумевање послова и врло велико поштење.

За време рата, и ако се Хардинг није слагао са Вилсоновом политиком, он се ипак, знајући да би то шкодило интересима и угледу земље, није испољавао јавно као антивилзонист, нити је пак спречавао Вилсона да ради по својој логици и по својим убеђењима, напротив, он је, може се рећи без претеривања, помагао Вилсона.

Али једнога дана, када је рат свршен, кад је примирје закључено, Хардинг је, као лојални човек и веран својим убеђењима, отворио кампању и почео, не из личних амбиција, већ из уверења и потребе, спроводити своју политику, која је, као што је већ познато, потискивала и, из дана у дан, поткопала корен вилзонизма.

Ми још не знамо кокав ће правац Хардинг дати својој политици као председник Сједињених Држава, јер он је, спроводећи своје идеје ослањао се на општа начела, не износећи и не спроводећи још своје одређене планове како у погледу унутарње, тако и у погледу спољне политике.

Има много тешких питања и озбиљних проблема, које се неодложно стављају на дневни ред и чије одлагање значи још веће погоршање, веће тешкоће ситуације. Најтеже и најважније питање је неоспорно социјални проблем. Сједињеним Државама сваки дан прети опасност не само по њих саме, већ и по Европу, фатална криза, која је се икада десила у историји човечанства. Незадовољство и неспокојство владају данас широм целог света. Први и главни узрок свему томе је, природно, скупоћа живота, која баснословно све више и више расте. Услови за живот су врло тешки. Тешкоће, све саме тешкоће; отуда, из тога извора, ничу и умножавају се штрајкови, који доносе највеће зло. Да цитирамо један пример: ту скоро, у Њујорку, у мало није избио штрајк трамвајских, метрополских и возарских радника; носачи, чистачи и таљигаши — све је то хтело да штрајкује. Па и индустријски штрајк прети Америци. Да железничарима није повећана плата с ове би стране избио генерални штрајк и донео страховиту штету.

Са повећањем плата расте упоредо и скупоћа, према томе зло и даље остаје. Исти узроци производе иста дејства и крупно питање остаје и даље нерешено. С те нам стране будућност изгледа мрачна.

Незадовољство је свуда. Чиновник и мали рентијер туже се на високу цену. Исто тако се туже и чувари пољских добара.

И тако се ствара терен за бољшевизам; незадовољници се окрећу ка комунизму и траже у њему спас. Односи између капитала и рада нису никада били толико затворени као данас. Првом (капиталу) не иде никако у главу новина; он се само држи старине, не разуме, нити икако схвата нове ствари. Други пак (рад) клизи и таласа се на крилима нових догађаја, измиче све више и више испред утицаја традиционалних и г. Комперс, умножава синдикате и приближује се бољшевизму. Штрајкови солидарности просто су сада постали раденичка мода. Човек се ужасава кад себи престави једну општу буну у Америци.

Опет се питамо, какво ће држање заузети нови председник код оваког развоја ствари. Он је до сада избегавао да да опредељено мишљење у тим питањима. Он се само држао упутстава своје странке и међу овима, изабрао је најреакционарнија, која се налазе у републиканском програму. За сва друга која спадају у област унутарње политике као што су порез, финансије, досељавања, он није изложио ни једну доктрину, ни једну политику, нити изнео какав систем.

Па ни о многим другим проблемима он није дао ништа прецизно, ни утешно. Па ни односно бивших трговинских уговора, које Вилзон није хтео уништити, он није хтео предложити никакву измену, нити је дао икакво упутство по тој ствари.

А колико му тешкоћа предстоји у спољним проблемима!

Питање Американске интервенције, које је Вилзон збацивао с дневног реда и које је опозиција увек постављала, поново ће се појавити и више неће бити одложено. Какво ће држање заузети нова влада у том погледу, не зна се.

Једно питање мора особито скренути нашу пажњу: питање о тарифама. Демократска влада се целих осам година, либерално понашала по тој ствари. Републиканска странка заступа протекционизам. Ту се једино нови председник отворено и одрешено изјаснио, а уз то и смејао бивш. традицијама своје партије. Он је изјавио: „протекционизам је најбољи начин да се повећају и да концесије демократске владе морају бити одбачене и бивши ред ствари васпостављен и појачан.“

Између осталог нарочито нас ово последње мора онеспокојавати. У осталом Хардинг је добро расположен према Европи.

†

Годишњи парастос.

Мојој незаборављеној супрузи

Викторини

даваћемо годишњи парастос **у суботу 15. јануара** у 11 сах. пре подне у Саборној цркви.

Др. П. Јанковић са породицом.

26 2—2

КЛАВИР сасвим нов продаје се.
Обратити се на адм. „Заставе“. 11 3—3

Требам трговачког помоћника

за моју трговину папира и писаћег прибора. Кондиција стална. Ступање одмах. — **ЂОРЂЕ ИВКОВИЋ,** папирница, штампарија и књиговезница, **Н. Сад,** Дунавска улица 13. 18 3—3

ТРАЖИ СЕ ПОУЗДАНИ

КАНЦЕЛАРИЈСКИ СЛУГА

са знањем српског, немачког и мађарског језика. Недељна плата по уговору. Складишно и отпремничко д. д. Подружница Нови Сад, Футошка ул. бр. 23. 29 2—3

208 24-30

Покровци за путнике и коње

од чисте вуне, добијају се на велико код Суботичке Срп. Штедионице Д. Д.

2 ВАГОНА ШЕЋЕРА

у коцкама, сандуци од 50 кг. нето Чешка. Роба стиже за 3—4 дана. Нудим по дневној цени са складишта Н. Сад. Упитати:

СЛАВКО ВАЈС - Н. САД

25 Принца Евгена ул. 17. 2—2

Свим својим гостима желим

СРЕТНУ НОВУ ГОДИНУ

Драгутин Штолц

1—1 41 Петроварадин.

Мојим пошт. муштеријама и пријатељима желим :-:

СРЕТНУ НОВУ ГОДИНУ

Јован Шоман млађи

1—1 28

КАРБИД
БАДЕМИ
СМОКВЕ
ПЛАВИ КАМЕН

462 6—10

могу се добити по најнижој цени код

Занета и Шкарица - Н. Сад

Берчењијева (Даничићева) улица бр. 15.

КЊИГОВОЂА

који влада потпуно српско-хрватским и немачким језиком, лепим рукописом, плата добра

може место одмах наступити

код једне трговачке фирме деон. друштва у Новом Саду. Обратити се на администрацију овог листа.

39 2—3

СТЕЧАЈ

на упражњено место

ЧИНОВНИКА

(и женске могу компетовати)

Код Привредне Штедионице д. д. у Сомбору.

Плата према способности. — Оферти на горњу адресу. 1 3—3

ШПЕЦЕРАЈСКИ НАМЕШТАЈ

подесан и за мешовиту радњу **продаје се врло јефтино.** Поближе извешће код **Саве Тотовића,** — **Нови Сад,** Житни трг број 12. 48 2—6

ДОБРО ОЧУВАНА

КАРУЦА (БАТАР)

могу се и отворити као фијакер

НА ПРОДАЈУ

у Ср. Карловцима, у кући Беранека, преко од кафане Мергл. 9 3—3

ЏАКОВЕ

сваке врсте и величине, нових и употребљених непрокисивих поњава, кудељна канапа сваке дебљине, ужетне робе, канапа за везивање винограда и снопове, мреже, све рибарске артиклове, покровци, штофова за паковање, непрокисивих одела и мантле за раднике, канапа за везивање врећа, папирнатих канапа најјефтиније добија се код 76 28-30

АВРАМА ШИФА, Н. САД

позајмљивач врећа и поњава

Футошка ул. 26. Телефон 403.

У ПАЖЊУ

ловачким удружењима и трговцима!

Приспела нам је већа количина првокласних ловачких патрона 12—16—20 калибера пуњених са бездимним барутом и сачмом бр. 0-2-4-6-8-10, које по најнижој цени нудимо.

Телефон 1-56. Телефон 1-56.

Робно одељење

Банке Војводине д. д. - Н. Сад.

32 2—5

У пажњу! У пажњу!

Велики избор!

НОВОПРИСПЕЛА МАНУФАКТУРНА РОБА!

Чешки фабрикати!

и то чистог кончаног платна у свим ширинама.

Дамаста за јастуке, ручника, крепона у свим бојама, ангина, гарнитура за столове, клота, бродла за мадраце и других разноврсних артиклова препоручују

Захаријевић и Фрушић - Н. Сад

Телеф. интерурбан 245. **Јеврејска ул. 4.** Телеф. интерурбан 245.

10 3—3